

kortemark
op jouw ritme

**Bijen-
fietsroute**
30 km

Bijenfietsroute

Fiets je dwars door Kortemark, dan doorkruis je een hele verzameling van diverse landschappen.

Van west naar oost loopt het open polderlandschap van de Handzamevallei door onze gemeente, in het noorden vormen de bosfragmenten de poort tot het Houtland. Hiertussen ligt een typisch landbouwlandschap met kilometers bermen, waterlopen, verborgen historische parels zoals Vrouwenhillewal en talrijke kleine landschapselementen zoals hagen en bomenrijen.

Wilde bijen smullen ook van zo'n divers landschap, letterlijk en figuurlijk. Met deze fietsroute nemen ze je mee naar hun favoriete plekjes in Kortemark.

Elk van deze locaties draagt op zijn unieke manier bij om wilde bijen van nestplaatsen en voedsel te voorzien. Maar tegelijkertijd herken je diverse landschapselementen die telkens terugkomen.

Deze landschapselementen vormen de rode draad in het verhaal van de wilde bijen en duiken ook steeds vaker op binnen de woonkernen. Want ook daar zijn er heel wat bijensoorten te ontdekken!

INFO

Deze fietsroute is bewegwijzerd.

De route starten kan aan de markt van Kortemark. Langdurig parkeren kan eenvoudig op de Proostdijeparking of aan het station.

TEKST

Regionaal Landschap Westhoek
VZW i.k.v. kruisbestuiversplan

COPYRIGHT BEELDEN

©Adobe Stock
©Lars Soerink, Vilda
©Rollin Verlinde, Vilda
©RL Westhoek

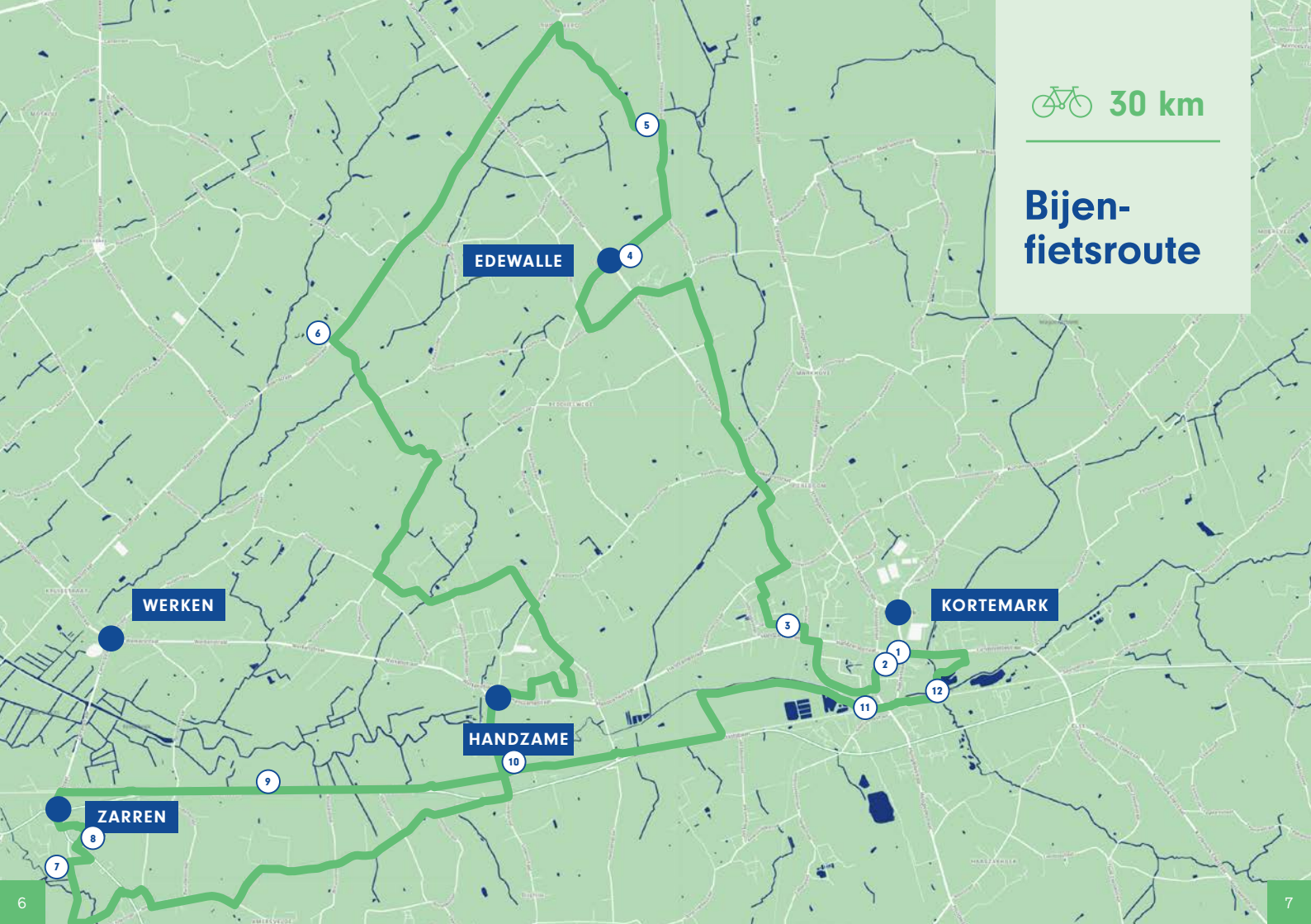

Legende Bijen- fietsroute

- 1 MARKT/ DE MOUTERIJ
- 2 PASTORIETUIN KORTEMARK
- 3 NATUURPUNTJE KORTEMARK
- 4 NATUURPUNTJE EDEWALLE
- 5 BOSRAND
EDEWALLEBOS
- 6 VROUWHILLEWAL
- 7 NATUURPUNTJE ZARREN
- 8 SPEELPLEIN
OC ALBATROS
- 9 HANDZAMEVALLEI
- 10 SPOORPARK HANDZAME
- 11 TALPES PUTTEN
- 12 BOOMGAARD
KREKEMEERSEN

 30 km

Bijen- fietsroute

Start: Markt/ De Mouterij

De Markt ligt midden in de dorpskern, maar dat betekent niet dat er hier geen bijen te vinden zijn. Heel wat soorten wilde bijen gedijen goed in een bebouwde omgeving. Ook honingbijen kunnen dankzij hun verre vluchten vlot navigeren door een dorp. Maar dan is het wel belangrijk dat er voedsel te vinden is, in de vorm van stuifmeel en nectar uit bloemen. Door voedsel te verspreiden doorheen de volledige dorpskern, maak je het voor bijen mogelijk om telkens met korte tussenafstanden van plek naar plek te vliegen om eten te zoeken.

Borders en plantvakken met vaste planten zijn hier erg geschikt voor. Ze nemen een beperkte plaats in op het openbaar domein, hebben daarnaast een grote sierwaarde en met de juiste plantenkeuze kan je ervoor zorgen dat in ieder plantvak altijd wel iets in bloei staat.

Op de Markt vind je deze borders aan de ingang naar De Mouterij, bij De Mouterij zelf en langs de kerk. Ook langs heel wat wegen tijdens deze fietstocht zal je dergelijke plantvakken zien opduiken.

De blauwzwarte houtbij is een opvallende zwarte solitaire bij. Door het opwarmende klimaat zie je deze bij steeds vaker bij ons. Het is een echte cultuurvolger die je vooral in de bebouwde omgeving vindt. Je treft deze soort vaak aan op vaste planten zoals salie, scharlei en rozemarijn.

1

BLAUWZWARTE HOUTBIJ

**NEDERLANDSE
NAAM:**

blauwzwarte
houtbij

**LATIJNSE
NAAM:**

Xylocopa
violacea

PASPOORT

ROSSE METSELBIJ

**NEDERLANDSE
NAAM:** rosse
metselbij

**LATIJNSE
NAAM:** Osmia
bicornis

PASPOORT

De rosse metselbij is een vaak voorkomende gast in insectenhotels. Deze soort wordt echter wat later op het jaar actief, vanaf half april, wanneer de gehoorde metselbijen alweer gaan rusten. Net op tijd dus om de bestuiving van appel- en perenbomen over te nemen van hun collega's. Een klein insectenhotel waarin beide soorten een plek vinden, is dus een must voor iedere tuin met fruitbomen.

2

Pastorietuin Kortemark

De pastorietuin is een verdoken groene oase in het hartje van Kortemark en een voorbeeld van hoe je met ecologisch beheer en de juiste planten een waar bijenparadijs kan maken in je tuin. Wekelijks steken de vrijwilligers hier de handen uit de mouwen om de samentuin te onderhouden en verder vorm te geven.

Extensief beheer van het grasland en heel wat bloeiende struiken bieden jaarrond voedsel aan bijen en andere insecten. Het snoeiafval verwerken de vrijwilligers ter plaatse in takkenrillen en houtstapels. Dit dode hout biedt nest- en schuilgelegenheid aan heel wat verschillende insecten.

De moestuin en de fruitbomen profiteren van deze hoge insectendiversiteit. De verbeterde bestuiving levert namelijk een grotere groenten- en fruitoogst op! Ook plaagbestrijdende insecten zoals lieveheersbeestjes vinden hier een thuis, waardoor ze helpen om bv. bladluizen in de moestuin in toom te houden.

Natuurpuntje Kortemark

Het Natuurpuntje in Kortemark is één van de plekjes openbaar domein die in kader van het Burgerbudget in 2022 ecologischer en bijvriendelijker ingericht werd door Natuurpunt kern Kortemark. Je vindt zo'n Natuurpuntje in iedere deelgemeente.

Dit voormalig stukje gazon werd omgetoverd tot een biodivers hoekje met heel wat variatie.

De stukjes haag zorgen voor structuur en hier en daar wat schaduw in het grasland. De aangeplante bomen zullen in de toekomst niet enkel schaduw geven aan passanten, maar ook voedsel bieden voor insecten, doordat ze volop bloeien in het voorjaar.

Het aantal maaibeurten wordt beperkt, zodat ook bloeiende planten de kans krijgen om zich hier te vestigen en bloemen te vormen. Extensief maaibeheer dus. De afwisseling met een kort gemaaid pad zorgt er niet enkel voor dat je hier vlot kan doorwandelen, maar ook voor extra variatie in de planten die je hier vindt. Typische wilde bijen uit de bebouwde kernen zoals de breedbandgroefbij of de pluimvoetbij halen uit deze planten hun eten en profiteren hier volop van.

Deze combinatie van voedsel, structuur in de vegetatie en een variatie in microklimaten maakt dit stukje groen meteen een pak biodiverser!

BREEDBANDGROEFBIJ

NEDERLANDSE NAAM: breedband-groefbij

LATIJNSE NAAM: Halictus scabiosae

PASPOORT

3

De breedbandgroefbij is één van de grotere groefbijen in ons land. Deze bij is een zogenaamde specialistische soort, wat betekent dat ze slechts eten verzamelt op een beperkt aantal planten. De breedbandgroefbij heeft een sterke voorkeur voor composietbloemen, zoals gewoon biggenkruid, knoopkruid of paardenbloemen. Je treft ze vaak aan in bermen of terreinen waar een extensief maaibeheer uitgevoerd wordt.

De tuinbladsnijder is een algemeen voorkomende bladsnijder soort. Je treft ze vanaf mei aan in tuinen of in groenzones binnen de bebouwde kernen. De soort maakt bovengronds een nest in holtes of holle stengels en

is een vaak geziene gast in insectenhôtels. Bladsnijders danken hun naam aan het feit dat ze stukjes bijten uit de bladeren van bv. rozenstruiken, om hiermee de wanden van hun nestgangen te bekleden.

TUINBLADSNIJDER

4

**NEDERLANDSE
NAAM:** tuinblad-
snijder

**LATIJNSE
NAAM:** *Megachile
centuncularis*

PASPOORT

Natuurpuntje Edewalle

Om het Natuurpuntje in Edewalle te realiseren werd de omgeving van het speelpleintje bij het OC met kleinschalige, maar impactvolle ingrepen opgevaardeerd.

Aan de rand van het speelterrein werd een bloemrijk mengsel ingezaaid dat extensief beheerd wordt.

Tegen de muur vind je klimplanten en kleinfruit struiken die bloemen vormen voor insecten en bessen voor vogels. In de schaduwhoek werd een klein bosstruweel aangeplant met vroegbloeiende struiken.

Samen zorgen deze ingrepen ervoor dat er het hele jaar rond wel altijd iets in bloei staat, een zogenaamde bloeiboog. De bijen in het insectenhotel profiteren er alvast van.

5

Het vosje is een opvallende zandbij die je in de lente aantreft op bloeiende inheemse struiken zoals wilgen, sleedoorn of meidoorn. Ook op fruitbomen en kleinfruit struiken kan je deze soort aantreffen. De soort dankt haar naam aan de oranje beharing over de hele bovenkant van het lichaam, die contrasteert met de zwarte onderkant.

VOSJE

**NEDERLANDSE
NAAM:** vosje

**LATIJNSE
NAAM:** *Andrena
fulva*

PASPOORT

Bosrand Edewallebos

Edewallebos was in de 18de eeuw nog verbonden met Wijnendalebos als één aaneengesloten, groot bos. Vandaag vormt het een onderdeel van een complex van kleinere bosfragmenten.

Dichte bossen zijn niet meteen de beste habitat voor wilde bijen, door de schaduw die er aanwezig is. Open plekken in het bos en de gevarieerde bosranden waar zonlicht doordringt, bieden wel een grote rijkdom voor bestuivers.

Aan de rand van Edewallebos tref je bijvoorbeeld een gemengde haag met inheemse struiken aan rond het speelbos. In het voorjaar zijn deze struiken van groot belang als voedselbron voor wilde bestuivers, want dan bloeien ze volop! Één struik kan wel honderden bloemen hebben. Die voorzien wilde bestuivers van stuifmeel en nectar.

De bloei van bomen en struiken duurt telkens slechts enkele dagen. Daarom is het belangrijk om verschillende soorten met elk hun eigen bloeiperiode bij elkaar aan te planten, zoals in deze gemengde haag. Zo garandeer je dat er over een lange periode voedsel aanwezig is voor bijen en andere insecten.

Ommetje waard: Vrouwenhillewal

TIP:
Ideale
picknickplaats

Op de historische site van Vrouwenhillewal trekt vooral de 4 meter hoge motteheuvel de aandacht. Naast zijn belangrijke erfgoedwaarde heeft de site ook een grote ecologische waarde voor insecten.

De motte en omliggende gracht zorgen voor een sterke variatie in het reliëf van de site. Deze variatie van hellingsgraden in het terrein is gunstig voor soorten die onder de grond hun nest maken.

In 2022 werd de omgeving van de site verder opgewaardeerd in samenwerking met Regionaal Landschap Westhoek vzw. Aan de rand van de historische site groeien nu gemengde hagen en een houtkant. Langs de Bovekerkebeek werd de oude

knotbomenrij aangevuld met nieuwe bomen om deze in ere te herstellen. Beken vormen belangrijke doorgangen in het landschap voor insecten en het voorzien van voedsel langs deze blauwe aders is dus van groot belang. Wilgen zijn hier de ideale soort voor, omdat ze houden van natte standplaatsen en tijdens hun bloei massaal voedsel bieden voor insecten.

Deze aanplantingen zullen in de toekomst zorgen voor schuilplaatsen en voedsel voor insecten en vogels. Twee takkenrillen voor het snoeiafval creëren extra hoekjes voor allerlei kruipende insecten. Schapen begrazen sindsdien de weide rond de motte en zorgen zo voor een ecologisch beheer.

6

BOOMHOMMEL

**NEDERLANDSE
NAAM:** boomhommel

**LATIJNSE
NAAM:** *Bombus
hypnorum*

PASPOORT

Naast de trage weg die toegang biedt tot de site vind je een wadi en een bloemrijk grasland. De gemeente maait dit grasland extensief, zodat de bloeiende planten hier goed gedijen en een belangrijke voedselbron vormen voor wilde bijen en andere insecten. Door de combinatie van extensief maai-beheer hier en het begrazingsbeheer rond de motte, krijg je op de site extra variatie in de vegetatie, wat insecten alleen maar ten goede komt.

De boomhommel is één van de vijf meest voorkomende hommelseorten in Vlaanderen. Je herkent deze soort aan het bruine borststuk en het zwarte achterlijf met witte beharing aan de punt. De boomhommel dankt zijn naam aan het feit dat de nesten gemaakt worden boven de grond, vaak op hogere plaatsen zoals in boomholtes of nestkastjes.

GEHOORNDE METSELBIJ

**NEDERLANDSE
NAAM:** gehoornde
metselbij

**LATIJNSE
NAAM:** *Osmia cornuta*

PASPOORT

De gehoornde metselbij is de eerste gast die in de lente aan insectenhôtels opduikt. Dankzij het opvallende zwart-oranje kleurenpatroon, is deze soort makkelijk herkenbaar. Half maart duiken de eerste mannetjes al op rond het insectenhotel. Een paar dagen daarna volgen ook de vrouwtjes.

Doordat de soort zo vroeg op het jaar actief is, is ze een belangrijke bestuiver van vroegbloeiende fruitbomen zoals kersen.

Ommetje waard: Natuurpuntje Zarren

In 2022 richtte Natuurpunt Kern Kortemark het Natuurpuntje aan de Koordhoekwijk in Zarren in met steun van het Burgerbudget.

Dit smalle hoekje openbaar domein langs de Zarrenbeek kreeg een grondige opwaardering. De aanwezige poel werd geruimd voor een betere waterberging en verbeterde ecologische waarde.

De bestaande beplanting werd aangevuld met gemengde houtkanten en enkele nieuwe fruitbomen. Deze zorgen voor meer structuur binnen het domein en extra bloei in het voorjaar.

Je vindt er ook een bijenhotel dat voorziet in de nodige nestgelegenheid voor de bovengrondsnestelende bijen die in het voorjaar de fruitbomen bestuiven.

Speelplein OC Albatros

Het speelplein aan OC Albatros kreeg in 2025 in samenwerking met Regionaal Landschap Westhoek vzw een complete make-over.

Het voormalige grasveld is omgetoerd tot een uitdagende speelomgeving met tal van natuurlijke speelelementen. Ook verdween er een deel van de verharding.

Naast de visvijver vind je speelheuvels, wadi's en diverse speeltoestellen die een avontuurlijke speelzone met waterelementen creëren.

De wadi's bufferen het regenwater in de winter en zorgen voor een betere infiltratie alvorens het water naar de visvijver stroomt in de zomer. De speelheuvels zorgen zowel voor spelplezier als een droge plek waar ondergrondsnestelende bijen hun nestgangen kunnen maken. Voor de bovengrondsnestelende bijen is er een insectenhotel voorzien.

Nieuwe aanplantingen met streekeigen struiken en zones extensief beheerd grasland zorgen voor de groene omkadering van het speelplein en bieden voedsel voor insecten.

Op deze manier gaan op de vernieuwde site spelen, beleven en biodiversiteit maximaal hand in hand.

De grijze zandbij is één van de vroegste bijen die je in het voorjaar kan waarnemen. Vanaf half maart kan je grote zwermen van deze solitaire bijen vinden bij zonnige steile hellingen met onbegroeiende grond. Deze zandbij is een extreme specialist en verzamelt enkel stuifmeel op katjes van vroegbloeiende wilgen. Half april zit hun seizoen er al weer op en wacht de volgende generatie onder de grond op de volgende lente.

8

GRIJZE ZANDBIJ

**NEDERLANDSE
NAAM:** grijze
zandbij

**LATIJNSE
NAAM:** *Andrena vaga*

PASPOORT

De aardhommel is één van de meest voorkomende hommelseorten in Vlaanderen. Je kan ze zowat overal aantreffen. Deze hommelseort leeft in kolonies onder de grond, waar ze o.a. holtes van oude muizennesten gebruiken om hun nest te maken. Ook in een open landschap kan deze soort zich dus perfect thuis voelen, zolang er voldoende voedsel beschikbaar is.

AARDHOMMEL

**NEDERLANDSE
NAAM:** aardhommel

**LATIJNSE
NAAM:** *Bombus terrestris*

PASPOORT

Handzamevallei

Het Krekedal fietspad loopt langs de grens van de Handzamevallei. Die vallei is Europees erkend als vogelrichtlijngebied vanwege zijn grote waarde voor weidevogels.

Het open landschap met natte graslanden vormt naast een leefgebied voor weidevogels ook een belangrijke buffer tegen wateroverlast. Maar ook voor wilde bijen en insecten zijn deze graslanden van groot belang.

In het van oudsher open landschap van de Broeken vormen de bloeiende planten

in deze graslanden de belangrijkste voedselbron voor bijen en insecten. Om de beleving en de ecologische waarde van het open landschap niet te verstoren, zijn houtige aanplantingen in de vallei namelijk niet gewenst.

Langs het fietspad vind je wel houtige beplanting zoals knotbomen en kleine struwelen. Deze kleine landschapselementen aan de valleirand benadrukken de overgang tussen de Broeken en het omliggende landschap en voorzien in het voorjaar bloei voor wilde bijen.

Spoorpark Handzame

Op de locatie van het oude recyclagepark vind je vandaag het Spoorpark. Toen het recyclagepark te klein werd, besloot de gemeente het te verplaatsen en de site een nieuwe bestemming te geven. Het Spoorpark werd aangelegd als groen rustpuntje voor fietsers en wandelaars langs het Krekedalpad.

Groene parkzones vormen een belangrijk leefgebied voor wilde bijen. Heel wat bijensoorten kunnen namelijk ook hun plekje vinden in de bebouwde omgeving. Hiervoor is het wel belangrijk dat er voldoende nestgelegenheid en voedsel beschikbaar is.

Met een combinatie van bomen, hagen, vrij uitgroeïende struikbosjes en een zone met bloemrijk grasland vinkt het Spoorpark heel wat van deze eisen af.

GROTE WOLBIJ

**NEDERLANDSE
NAAM:** grote wolbij

**LATIJNSE
NAAM:** Anthidium
manicatum

PASPOORT

De grote wolbij komt van nature voor in open bossen, graslanden en duinen, maar tegenwoordig vind je ze in Vlaanderen ook vaak in tuinen en stadsparken. De soort dankt haar naam aan het feit dat ze wolharen verzamelt van planten om de binnenkant van de nestcellen te bekleden. Planten met harige bladeren zoals bijvoorbeeld ezelsoor, zijn daarom noodzakelijk om de soort naar je tuin te lokken.

WIST-JE-DAT?

Bijen en andere insecten profiteren ook al van erg recente groene inrichtingen in de bebouwde omgeving. Met wat geluk zie je in het eerste jaar al direct resultaat! Ook kleinschalige ingrepen in een tuin kunnen al snel een positief effect hebben.

10

11

De gewone maskerbij is één van de vele maskerbijen in Vlaanderen. Maskerbijen zijn slechts enkele millimeter groot, waardoor je ze niet altijd even gemakkelijk ziet vliegen. Wanneer je echter van dichtbij kijkt, valt hun opvallende koptekening (masker) direct op. Elke soort heeft zijn eigen patroon. Ze maken hun nesten in holle stengels van bijvoorbeeld bramen of riet.

GEWONE MASKERBIJ

**NEDERLANDSE
NAAM:** gewone
maskerbij

**LATIJNSE
NAAM:** Hylaeus
communis

PASPOORT

Talpes Putten

Talpes Putten ontstond in de jaren '70, toen de conservenfabriek van Aimé Talpe (opgericht in 1907) bezinkingsputten aanlegde voor de zuivering van afvalwater. Het fabriekswater werd daarbij stapsgewijs van put naar put overgepompt.

Na het stopzetten van de industriële activiteiten begin jaren 2000 raakten de putten in onbruik en ontwikkelde de site zich spontaan tot het natuurgebied dat we vandaag kennen.

De waterbekkens en gevarieerde vegetatie vormen een waardevolle habitat voor wilde bijen en andere insecten. Rietstengels bieden nestplaatsen, terwijl wilgen, zoals de vroegbloeiende

boswilg, al in het voorjaar nectar en stuifmeel leveren. In combinatie met struiken, bomen en graslanden ontstaat zo een ideale omgeving voor bijen.

Ook andere dieren, zoals de gewone dwergvleermuis, profiteren van het insectenrijke gebied. Talpes Putten is daarmee een belangrijk voorbeeld van hoe biodiversiteit zich kan ontwikkelen op voormalige industriële sites.

Boomgaard Krekemeersen

De Krekemeersen is de tweede groene parel aan de rand van het centrum van Kortemark. Dit domein met twee grote wachtbekkens is gelegen aan de samenvloeiing van de Grijspeerdbeek, de Spanjaardbeek en de Kasteelbeek. Het domein werd aangelegd om de dorpskern te beschermen tegen overstromingen, waarbij de omgeving een multifunctioneel karakter kreeg om plaats te maken voor recreatie en natuur.

In het noorden van het domein vind je een hoogstamboomgaard met diverse oude fruitrassen. In het voorjaar bloeien de fruitbomen en leveren ze voedsel voor wilde bijen en andere bestuivers. In ruil doen de bijen hun best om de bloesems goed te bestuiven. Hierdoor komen er meer en grotere vruchten aan de bomen. In de herfst pluk je dus letterlijk de vruchten van een bijvriendelijke omgeving!

Het grasland onder de boomgaard is ingezaaid met een bloemenmengsel en wordt extensief beheerd. Zo levert dit bloemrijk grasland ook na de bloei van de fruitbomen nog het hele jaar voedsel voor insecten.

12

ROODGATJE

**NEDERLANDSE
NAAM:** roodgatje

**LATIJNSE
NAAM:** Andrena
haemorrhoa

PASPOORT

Het roodgatje is een algemeen voorkomende zandbij die in de lente actief is. Net als alle zandbijen, verzamelen ze stuifmeel in lange haren op hun achterpoten. Je treft deze soort vaak aan op bloesems van fruitbomen, waar ze zorgen voor een goede bestuiving en bijdragen aan een hogere fruitopbrengst.

